

Анотація

Л.Б.Паламарчук

Этнопедагогические идеи творчества В.А.Сухомлинского в процес се підготовки будущего учителя

В статье рассматриваются основные этнопедагогические идеи В.А.Сухомлинского и пути использования педагогического наследия великого ученого-педагога в процессе преподавания этнопедагогике будущим учителям.

Ключевые слова: этнопедагогические идеи, педагогическое наследие, подготовка будущего учителя.

Summary

L.B.Palamarchuk

Ethno-Pedagogical Ideas of Creativity of V.O.Sukhomlyns'kyi in the Process of Future Teacher Preparation

This article is about the main ethno pedagogical ideas of V.O.Sukhomlyns'kyi and ways of the providing pedagogical inheritance of the great scientist-teacher in the process of the teaching ethno pedagogics to the future teachers.

Keywords: ethno pedagogical ideas, pedagogical inheritance, training of the future teachers.

Дата надходження статті:

„17” серпня 2011 р.

УДК 37:94 (477)

О.Б.ПЕТРЕНКО,

доктор педагогічних наук, доцент

(м.Рівне)

Ідеї статевої соціалізації дитини у педагогічній спадщині Василя Сухомлинського

У статті аналізуються погляди видатного українського педагога Василя Сухомлинського на проблему статевої соціалізації дитини, зокрема молодшого шкільного віку, у контексті соціокультурних особливостей життя радянського суспільства 50-70-х рр. ХХ століття.

Ключові слова: соціалізація, статева соціалізація, особистість, дівчина, хлопець, соціальне середовище, гендерна роль.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Сучасні психологи, педагоги, соціологи констатують недостатній рівень статевої соціалізації особистості, через що виникають труднощі міжстатевих контактів, відмічається збільшення кількості молоді, яка відноситься до сексуальних меншин, не вміє створювати сім'ю, неправильно виховує дітей. Відтак актуалізація проблеми повноцінної вчасної й ефективної статевої соціалізації особистості є логічно зумовленою. Вхідження особистості у соціальне середовище здійснюється шляхом засвоєння гендерних ролей та культури взаємин між статями, завдяки яким проходить становлення системи ціннісних орієнтацій, притаманних конкретному суспільству. Як зазначав І.Кон, „щоб стати чоловіком чи жінкою, індивід повинен усвідомити свою статево приналежність і засвоїти відповідну статево роль” [4, с.113].

Вважаємо, що ефективно розв'язання проблеми статевої соціалізації дитини повинне спиратись на систему наукових знань, ідей і теорій видатних представників психологічної та педагогічної науки. Зокрема, процес статевої соціалізації особистості розглядається у багатьох працях відомого українського педагога Василя Олександровича Сухомлинського.

Аналіз досліджень і публікацій... До розгляду окремих аспектів проблеми статевої соціалізації особистості у педагогічній спадщині Василя Сухомлинського за останні роки зверталися такі вітчизняні дослідники, як Т.Говорун, Т.Голованова, О.Кікінежді, В.Кравець, О.Петренко [3; 2; 5; 6].

Однак, незважаючи на наявність окремих праць, все ж на сьогодні очевидна потреба у цілісному аналізі ідей статевої соціалізації дитини у педагогічній спадщині Василя Сухомлинського. Тому саме цей аспект є предметом дослідження у нашій статті.

Основне завдання дослідження ми вбачаємо у розгляді ідей Василя Сухомлинського щодо процесу статевої соціалізації дитини, зокрема, молодшого шкільного віку.

Виклад основного матеріалу... Погляди видатного українського педагога-гуманіста Василя Сухомлинського на проблему статевої соціалізації особистості формувалися відповідно до соціально-культурного контексту епохи й еволюціонували під впливом змін у суспільстві та набутого педагогом педагогічного досвіду у стінах очолюваної ним Павлівської середньої школи.

За 34 роки напруженої праці погляди вченого закономірно еволюціонували від осмислення конкретної організаційної шкільної роботи й пошуків удосконалення окремих сторін навчально-виховного процесу до створення цілісної педагогічної системи формування всесторонньо розвиненої особистості. Василь Олександрович відтворив реальний зразок особистості, наділив її живими думками й почуттями, визначив її вчинки та дії. При цьому він обґрунтував шляхи, засоби й методи формування ідеальної людини у відповідності із цілями соціалістичного суспільства, з врахуванням вікових, психологічних, статевих особливостей розвитку дитини. Ці особливості педагог розглядав у тісній єдності із соціальною дійсністю, з врахуванням об'єктивних і суб'єктивних, активних і пасивних факторів виховання.

В.Сухомлинський один з перших у вітчизняній педагогіці порушив питання про соціалізацію як передумову виховання дитини. Ще тоді, коли проблема соціалізації особистості вважалась „закритою” галуззю радянської педагогічної науки, він писав: „Суспільна сутність людини виявляється у її відношеннях, зв'язках, взаємовідносинах з іншими людьми. Пізнаючи світ і себе як частину світу, вступаючи в різноманітні відносини з людьми, відносини, що задовольняють її матеріальні і духовні потреби, дитина включається в суспільство, стає його членом. Цей процес приєднання особистості до суспільства і, отже, процес формування особистості, вчені називають *соціалізацією*” [9, с.51] (курсив наш – О.П.). Василь Сухомлинський визначав соціалізацію як „процес прилучення особистості до суспільства”, що „є однією з найважливіших передумов формування ... виховної сили колективу” [13, с.448].

У статті „Етюди про комуністичне виховання” (1967) педагог висловив думку про ускладнення соціальних зв'язків у міру розвитку суспільства. Кожний новий етап суспільного розвитку характеризується більшою складністю порівняно з попереднім: „Якщо ж придивлятися уважніше до наших днів, до нашого соціалістичного суспільства, – то ми побачимо, що відносини між світом і людиною змінюються у бік ускладнення зв'язків, у яких ці відносини відображаються і виявляються” [10, с.39]. Звідси народжуються нові вимоги до людини, до характеру її взаємин з оточуючими.

Досвід В.Сухомлинського був помітним кроком у розробці педагогічної системи, спрямованої на формування всебічно розвиненої людини, причому з яскраво вираженою статевою приналежністю – людини-чоловіка, людини-жінки. Своєрідністю цього досвіду було те, що він реалізувався на ґрунті „напіввідкритої” системи – у загальноосвітній школі селища міського типу Павлиш. У сільській місцевості, де майже всі люди особисто знали один одного, існував жорсткий соціальний контроль за поведінкою кожного у вигляді звичаїв, традицій та інших форм соціальної й психологічної регуляції, в тому числі й у формуванні гендерної ролі й суворому дотриманні гендерних стереотипів.

У Павлиській школі за часів В.Сухомлинського набував пріоритетності такий тип взаємин, який можна визначити як організацію умов для вільного самовизначення вихованця. Це передбачало стимулювання самопросування дитини до послідовного досягнення її самоідентифікації, самовизначення і самореалізації. Завдяки цьому відбувалося пізнання дитиною себе, дійсності і встановлення свого нового місця в соціумі [1].

З точки зору природи особистості, яка формується, В.Сухомлинський трактував виховання дитини як процес реалізації („розгортання”) іманентно властивих їй вроджених (біологічних, в тому числі й статевих) властивостей, спонтанних реакцій і імпульсів, спочатку (генетично) закладених природою. Разом з тим велике значення педагогом надавалося спеціально організованому вихованню соціуму. Саме у процесі соціалізації переплітаються складні, суперечливі взаємини суспільства й особистості (чоловіка або жінки). „Від того, як кожний індивідуум, що потім став членом колективу, включається в суспільство, залежить формування, з одного боку, здатності колективу впливати на особистість і, з іншого, – здатності особистості піддаватися впливу інших людей”, – зазначав педагог у праці „Методика виховання колективу” (1971), де виділив спеціальний розділ „Процес соціалізації” [13, с.448].

У контексті радянської дійсності 50-70-х років ХХ століття Василь Сухомлинський, будучи особистістю надзвичайно спостережливою, з добре розвинутою інтуїцією, відчув необхідність переосмислення стандартної, „безстатевої” радянської педагогіки. Він зрозумів, що однакові вимоги до хлопців і дівчат не дають змоги враховувати психофізіологічні, моральні, психологічні і соціальні особливості дітей різних статей. Через це випускники шкільні виявляються невідповідними до виконання своєї соціостатевої ролі у суспільстві, не готові до шлюбу, до сімейного життя, до виховання дітей.

Вивчивши причини розлучень 200 молодих сімей і дійшовши висновку, що 189 розлучень сталися через невміння молодят зрозуміти одне одного, педагог розробив власну систему освіти і виховання справжніх чоловіків і жінок, батьків і матерів. „Місія школи полягає в тому, щоб

виховувати людину в її гармонійній єдності: громадянина і трудівника, люблячого й вірного чоловіка і батька – матір”, – зазначав педагог у „Листі до дочки” [12, с.246].

Василь Олександрович був переконаний, що „не всім бути інженерами чи лікарями, а батьками та матерями бути всім, без винятку, чоловіками та жінками – бути всім. І якщо поставити виховні завдання школи по ступенях важливості, то на першому місці стане виховання Людини, чоловіка, жінки, батька, матері. А на другому – виховання майбутнього інженера чи лікаря” [16, с.369].

Розкриваючи погляди Василя Сухомлинського на процес статевої соціалізації, необхідно зазначити, що ще у 50-х роках ХХ століття педагог неодноразово висловлювався про те, що школярів необхідно підготувати до кохання, шлюбу, подружнього життя, народження і виховання дітей, материнства і батьківства. „Щоб запобігти бідам і помилкам сімейного виховання, потрібно вже в стінах школи готувати юнаків і дівчат бути чоловіком і дружиною, матір’ю і батьком своїх дітей” [15, с.504]. По суті, В.Сухомлинський вперше у вітчизняній педагогіці 50-60-х років ХХ століття, заідеологізованій, сексуально табуованій, поставив питання доцільності та необхідності врахування соціостатевих особливостей школярів у навчально-виховному процесі, питання необхідності статевого виховання дітей, питання соціальної рівності статей, питання статевої соціалізації особистості.

У праці „Методика виховання колективу” (1971) Василь Сухомлинський зауважував, що „педагогічний аспект соціалізації до цього часу не тільки не вивчається з належною глибиною і всебічністю, а й не розглядається” [13, с.448]. Хоча за переконанням педагога, „правильне включення в життя суспільства, правильна соціалізація можливі лише тоді, коли людина прагне до гармонії власного „я” з інтересами інших людей” [там само, с.450].

За твердженням Василя Сухомлинського, „правильно поставити дитину на стежку соціалізації” вихователь повинен ще з дошкільного віку, а „найтонші й найчутливіші корінці правильної соціалізації”, дадуть вже у *молодшому шкільному віці* можливість „правильного включення особистості в життя суспільства” [13, с.450; с.455].

У 1968 р. у статті „Думки про шкільне виховання” педагог на всю країну підняв питання про те, що сучасна йому школа не вчить найголовнішого – „не вчить жити”: „Вчимо всього, знають наші вихованці силу-силенну корисних і потрібних (а інколи й не дуже потрібних) речей: і в якому стані перебуває вода на п’ятикілометровій глибині, і що записано було в законах царя Хаммурапі, і скільки атомів речовини в кубічному сантиметрі міжзоряного простору, і що таке гравітація..., але нічого не знають про те, як жити родинним життям, що це воно значить – бути дружиною і чоловіком, матір’ю і батьком своїх дітей. На педагога, який би раптом присвятив виховну бесіду з восьмикласниками чи дев’ятикласниками темі „Взаємовідносини жінки і чоловіка в молодій сім’ї”, подивилися б як на дивака. А тим часом говорити про це набагато важливіше, ніж про гробниці асирійських царів. Адже сльозами і горем дітей обертаються розлучення батьків” [11, с.379].

Василь Сухомлинський у 1967-1969 роках неодноразово стверджував: „Мені здається, що середня школа не робить найголовнішого, що має робити – не вчить жити. Вважається, що коли *юнак* склав іспити і одержав атестат – він уже готовий до життя; якщо *дівчина* навчилась керувати трактором або працювати біля токарного верстата – вона почуватиме себе рівною з чоловіком і ця рівність забезпечить моральну незалежність і щастя. Яке це все наївне й убоге... Адже головне в житті... – це творення людини. Це головна праця всіх, адже всім доведеться бути чоловіками й матерями” [12, с.245-246] (курсив наш – О.П.).

Статевою соціалізацією особистості на основі ідей Василя Олександровича ми розглядаємо як компонент цілісного педагогічного процесу, який включає навчання й виховання, самонавчання і самовиховання, самоосвіту, що й забезпечує ефективність статевої соціалізації. Процес статевої соціалізації не може бути обмежений вирішенням завдань статевого виховання у вузькому значенні слова, а розуміється нами як процес передачі і засвоєння всього суспільно-історичного досвіду, який неминуче віддзеркалюється і на змісті знань, умінь і навиків поведінки, і на розумінні історичних аспектів виникнення і закріплення тієї або іншої норми, і, неминуче, на процеси, які забезпечують самоактуалізацію, самовираження, самосвідомість, самореалізацію.

Статевою соціалізація включає широкий спектр анатомо-фізіологічних, психологічних, естетичних і етичних знань, установок, звичок і т.д.; вона сприяє повноцінному розвитку особистості людини у її власних інтересах і інтересах суспільства, до якого вона належить. Особистість, яка включається у процес статевої соціалізації, розглядається нами як системне утворення, структурні компоненти якого представлені в ракурсі інтегрального дослідження індивідуальності. Особистість соціалізується через діяльність (навчальну, трудову, ігрову), через спілкування як з дорослими, так і з однолітками.

Статеворольова соціалізація – це процес і результат загального і психосексуального розвитку дівчини/хлопця по мірі входження у соціальні відносини відповідно до особливостей вікових етапів дорослішання. На кожному віковому етапі розвитку перед школярем стоять завдання, які визначає суспільство, соціальні інститути, однолітки, які передбачають прилучення особистості до певного рівня культури, включаючи культуру взаємин статей, володіння певними знаннями, вміннями статорольової поведінки, рівень сформованості уявлень, спрямованості особистості, прояв індивідуальності як представника певної статі.

В.Сухомлинський вважав, що соціальна рівність статей передбачає для чоловіків і жінок однаковий статус та створення для них однакових умов для реалізації своїх прав. Він пропагував і утверджував ідеї гармонії стосунків між статями, неупередженого ставлення до особи, поваги до неї, незалежно від її статорової належності. Педагог вважав, що формування морального обличчя хлопців і дівчат повинне проходити через активне духовне спілкування, яке сприяє взаємному впливу, взаємному проникненню якостей, притаманних чоловіку і жінці в силу їх специфічної ролі у суспільному розвитку. У „Книзі про любов” педагог зазначав, що „морально-естетична сутність взаємин, властива справжній любові, завжди висувала в якості самої актуальної, живої проблеми рівність жінки і чоловіка. Взаємність любові, моральна чистота взаємного володіння наводили, природньо, на думку про право жінки на рівну участь у всіх сферах суспільного життя [8, с.28] (курсив наш – О.П.).

Однак Василь Сухомлинський уточнював своє розуміння рівності між жінками і чоловіками, відмінне від тогочасного офіційного державного розуміння рівності: „...в розуміння рівності дехто вкладає грубий, вульгарний смисл, спотворюючи саму сутність рівності (Наприклад, під гаслом рівності окремі господарники пропонують жінкам ті ж види праці, що й чоловікам, зовсім ігноруючи те, що якраз рівність у цьому випадку вимагає надання жінкам не тільки більш легкої роботи, але й роботи, яка враховує особливості жінки) [там само]. Фактично Василь Олександрович першим з вітчизняних педагогів офіційно виступив проти радянського гендерного контракту: „Не можна миритись з тим, що в колгоспах на одних і тих же ділянках виробництва, де ще недостатньо механізовані трудові процеси, наприклад, на тваринницьких фермах, на ручній обробці і зборі цукрового буряка, чоловіки виконують інколи більш легку роботу, ніж жінки. Такий стан не лише спотворює жіночність, але й руйнує жіноче здоров'я. На будівництвах в багатьох випадках жінки переносять більші тягарі. Це недопустимо з точки зору елементарних фізіологічних вимог. На превеликий жаль, окремі журналісти оточують таку працю ореолом пошани. Подібні публікації – плід невігластва і бездумності, насправді така праця виснажує фізичні і духовні сили жінки, пригнічує її, збіднює її психологічні й естетичні достоїнства. Встановлення справжньої рівності в праці передбачає не формальне зрівняння стану сторін, а врахування їх особливостей і з ним – приведення у відповідність трудових норм та інших умов. Вирішенню цього завдання служить, зокрема, удосконалення виробництва і виробничих відносин, в тому числі й посилення ролі громадської думки з цього приводу в розв'язку принципових питань праці й побуту. Тоді буде забезпечено справжню рівність” [8, с.29-30].

Як засвідчує здійснений аналіз поглядів педагога, Василь Сухомлинський одним з перших у вітчизняній педагогіці відмовився від ідей „безстаторового” навчання і виховання і повернувся до визнання і врахування на практиці діяльності Павльської школи біологічних і соціальних відмінностей між дітьми різних статей. Так, у праці „Народження громадянина” (1970) педагог переконував, що „педагогічна мудрість статорового виховання полягає в тому, щоб якнайменше говорити про фізіологічне у взаємовідносинах статей. Винятково важлива тут гармонія фізичного розвитку й духовного життя” [14, с.354].

Організуючи процес соціалізації особистості, Василь Сухомлинський зазначав „У людини людські риси формуються тільки тому, що з першого подиху свого життя вона – істота суспільства. Пізнаючи світ і себе як частину світу, вступаючи у стосунки з людьми, які задовольняють її матеріальні і духовні потреби, дитина включається в суспільство, стає його членом” [13, с.448]. У процесі соціалізації Василь Олександрович особливо виділяв роль школи, сім'ї, громадськості, ровесників, звертав увагу на необхідність координації виховних зусиль цих соціальних інститутів, узгодженість дій всіх позитивних джерел впливу на особистість дитини.

Статоровольова соціалізація відбувається упродовж всього життя людини, причому, кожний етап у вихованні індивіда сприятливий для актуалізації різних нашарувань суспільно-історичного досвіду. Так, наприклад, для *молодшого школяра (6-10 років)*, вважав педагог, процес статоровольової соціалізації проходить через осмислення дитиною свого внутрішнього світу, своєрідності власної індивідуальності, становлення внутрішньої системи управління, самоствердження як представника певної статі. Статоровольова самосвідомість дає змогу дитині у цей віковий період усвідомлювати свої індивідуальні особливості хлопчика/дівчинки, у відповідності до яких формуються уявлення про гендерні ролі, різні стилі гендерної поведінки,

про специфіку взаємовідносин з дорослими, ровесниками, самим собою, про їх моральний аспект. Діапазон поведінки хлопчиків і дівчаток молодшого шкільного віку збагачується досвідом свідомого наслідування етичним, гігієнічним, естетичним нормативам статевої поведінки, вмінням оцінювати і регулювати контакти з однолітками, накопиченням досвіду співпраці з однолітками та дорослими, розширенням уявлень про роль чоловіка й жінки у народженні дитини та виконанні батьківських ролей, розумінням значення дружби, кохання у міжстатевому спілкуванні (Докладніше це ми аналізували у [6]).

Статево-рольова соціалізація молодших школярів характерна своєю системою взаємин (взаємодій) з дорослими людьми, з однолітками, як своєю, так і протилежної статі, і з самим собою, причому у здійсненні статево-рольової соціалізації у цьому віці дуже важливу роль відіграють педагоги [7, с.57]. Система взаємин впливає на розвиток різноманітних сфер індивідуальності хлопчика/дівчинки, сприяє позитивній і негативній статево-рольовій соціалізації молодших школярів, впливає на формування компетентності, самостійності школяра/школярки як центральних новоутворень віку у контексті реальної життєдіяльності, соціокультурної ситуації.

Отже, успішна статево-рольова соціалізація передбачає, з одного боку, ефективну адаптацію людини в суспільстві, а з другого – здатність певною мірою протистояти суспільству, а точніше – частині тих життєвих колізій, які заважають розвитку, самореалізації, самоствердженню людини як представника певної статі.

Підсумовуючи сказане, важливо ще раз підкреслити, що головною і визначальною умовою процесу статево-рольової соціалізації є не стільки біологічні особливості статі, скільки соціальні вимоги, які висуваються сім'єю, освітніми закладами, ровесниками до дітей, впливом статево-рольових стереотипів, культурних особливостей суспільства, літератури, мистецтва, засобів масової інформації, релігії в залежності від статі кожної конкретної дитини.

Висновки і перспективи подальших розвідок... Таким чином, здійснений аналіз дає змогу стверджувати, що В.Сухомлинський не просто розкрив різні аспекти процесу статево-рольової соціалізації дитини, але й на практиці здійснював процес статево-рольової соціалізації у відповідності з особливостями різних вікових періодів розвитку особистості у контексті соціокультурної ситуації суспільства, життєдіяльності різноманітних освітньо-виховних інститутів. Перспективою для подальших наукових розвідок вважаємо створення такої технології процесу статево-рольової соціалізації сучасних школярів на основі ідей українського педагога, яка б підкріплювала сучасні стандарти гендерної рівності статей, сприяла б усуненню стереотипів у сприйманні ролей чоловіка і жінки, батька та матері у сучасному українському суспільстві.

Список використаних джерел та літератури:

1. Богуславський М. В. Школа самореалізації особистості у трактуванні В. О. Сухомлинського / М. В. Богуславський // Дир. школи. – 1998. – № 26 (38). – С. 3.
2. Голованова Т. Гендерні аспекти виховання особистості в творчості В. О. Сухомлинського / Т. Голованова // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка. – 2002. – № 5. – 354 с. – С. 251–254.
3. Кікінежді О. „Гендерні” наголоси в педагогіці В. О. Сухомлинського / О. Кікінежді, Т. Говорун // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка. – 2002. – № 5. – 354 с. – С. 254–258.
4. Кон И. С. Психология старшеклассника / И. С. Кон. – М. : Просвещение, 1982. – 207 с.
5. Кравець В. П. Історія гендерної педагогіки : навч. посіб. / В. П. Кравець. – Тернопіль : Джура, 2005. – 440 с.
6. Петренко О. Б. Проблема статево-рольової соціалізації особистості у педагогічній спадщині Василя Сухомлинського / О. Б. Петренко. – Рівне : РДГУ, видавець Олег Зень, 2008. – 191 с.
7. Столярчук Л. И. Полоролевая социализация школьников: теория и практика воспитания / Л. И. Столярчук. – Волгоград : Перемена, 1999. – 275 с.
8. Сухомлинский В. А. Книга о любви / В. А. Сухомлинский ; сост. : А. И. Сухомлинская, Л. В. Голованов ; предисл. Л. В. Голованова. – М. : Мол. гвардия, 1983. – 191 с.
9. Сухомлинский В. А. Мудрая власть коллектива / В. А. Сухомлинский. – М : Мол. гвардия, 1975. – 239 с.
10. Сухомлинский В. А. Этюды о коммунистическом воспитании / В. А. Сухомлинский // Нар. образование. – 1967. – № 2. – С.38–46.
11. Сухомлинський В. О. Думки про шкільне виховання / В. О. Сухомлинський // Вибр. тв. : в 5 т. – К. : Рад. шк., 1976. – Т. 5. – С.378–392.
12. Сухомлинський В. О. Лист до дочки / В. О. Сухомлинський // Батьківська педагогіка. – К. : Рад. шк., 1978. – С.241–250.
13. Сухомлинський В. О. Методика виховання колективу / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. шк., 1971. – 208 с.
14. Сухомлинський В. О. Народження громадянина / В. О. Сухомлинський // Вибр. тв. : в 5 т. – К. : Рад. шк., 1977. – Т. 3. – С. 283–582.

15. Сухомлинський В. О. Розмова з молодим директором школи / В. О. Сухомлинський // Вибр. тв. : в 5 т. – К. : Рад. шк., 1976. – Т. 4. – С. 393–629.

16. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину / В. О. Сухомлинський // Вибр. тв. : в 5 т. – К. : Рад. шк., 1976. – Т. 2. – С. 149–418.

Анотація

О.Б.Петренко

Идеи полоролевой социализации ребенка в педагогическом наследии Василия Сухомлинского

В статье анализируются взгляды выдающегося украинского педагога Василия Сухомлинского на проблему полоролевой социализации ребенка, в частности младшего школьного возраста, в контексте социокультурных особенностей жизни советского общества 50-70-х гг. XX ст.

Ключевые слова: социализация, полоролевая социализация, личность, девушка, парень, социальная среда, гендерная роль.

Summary

O.B.Petrenko

Ideas of Gender-Role Socialization of a Child in the Pedagogical Heritage of Vasyil' Sukhomlyns'kyi

In the article the views of the prominent Ukrainian teacher V.O.Sukhomlyns'kyi to the problem of sociosexual socialization of child, in particular midchildhood, in the context of sociocultural features of life of soviet society 50-70th XX age are analyzed.

Key words: socialization, sociosexual socialization, personality, girl, boy, social environment, gendernaya role.
Дата надходження статті: „19” серпня 2011 р.

УДК 37.011.33: 371.13

Л.О.ПЕТРИЧЕНКО,
кандидат педагогічних наук
(м.Харків)

Педагогічна спадщина В.О.Сухомлинського у контексті вирішення сучасних проблем

У статті здійснено спробу узагальнити й осмислити досвід В.О. Сухомлинського, який визначає орієнтири для вирішення найбільш актуальних проблем сучасної школи і професійної підготовки педагогічних кадрів.

Ключові слова: освіта, особистість, розумове виховання, духовне життя, особистісно-орієнтований підхід, професійна підготовка вчителя-вихователя.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Сучасні перетворення особливо гостро зумовили необхідність осмислення причин і пошук шляхів подолання кризи у вітчизняній освіті; призвівши до виникнення нової освітньої парадигми, орієнтованої не на виробництво, а на особистість. Зміна її ролі і місця у сфері освітніх послуг спричинила ускладнення соціально-психологічних умов діяльності випускників педагогічних ВНЗ, виникнення нових ролей в освітньому процесі, зміну цільових орієнтирів тощо. Все це, в свою чергу, вимагає такої моделі формування фахівця, яка б дозволяла розвивати у нього здатність продукувати і приймати самостійні рішення у широкому спектрі соціально-педагогічних проблем.

Спадщина педагога світового рівня, українського просвітителя Василя Олександровича Сухомлинського, за умови її творчого осмислення й використання, стає важливим чинником успішного вирішення низки актуальних педагогічних проблем. Адже свої педагогічні парадигми видатний гуманіст будував виключно на власному досвіді й діяльності колег. Василь Олександрович не зробив жодного висновку й не висунув жодного теоретичного положення, яке б не спиралось на реальні потреби дитини, її освіти та виховання. Його праці відображають запити, стан, тенденції та перспективи шкільних реалій, розвитку дитини. Педагогічна теорія В.О.Сухомлинського значною мірою аналітична, вона ґрунтується на аналізі, перш за все, потреб навчання й виховання, можливих способів і засобів їх задоволення, тому можна з упевненістю говорити, що педагогіка Василя Олександровича буде прийнятною для будь-якого часу і країни.

Рухаючись у руслі офіційної педагогіки, В.О. Сухомлинський успішно працював над вирішенням таких неординарних проблем, як формування особистості школяра, розвиток духовного світу дитини, розробка гуманістичної теорії навчання й виховання тощо.

У працях „Методика виховання колективу”, „Розмова з молодим директором школи”, „Як виховати справжню людину”, „Сто порад учителю”, „Листи до сина”, „Книга про любов” та інших постає новий В.О. Сухомлинський, не схожий на інших, оскільки пропонує свій шлях у педагогіці, пропонує своє бачення педагогічних проблем і методи їх вирішення: